עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ג מהל' פסו"מ הלכה ב:
ב [מיי' פ"ח מהלכות ממן ומלה הלכה ז]:
ו ג מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה יח:
ז ד מיי' שם הלכה יח:

מסורת הש"ס

א) עי' ספרי ראה עח, ב) פסחים סט. עי' ירוש' פסחים פ"ה ה"ד, ג) [פסחים קכא.], ד) ת"כ ויקרא נדבה פ"ב ה"ה, ה) לקמן ט: פסחים סד: עיין ספרי קרח קיח, ראה עח, ו) ע' לקמן סב:, ז) פסחים סט:, ח) פ"י ה"ח, ט) סוף פ"י, י) [וע"ע תו' סנהדרין ד. ד"ה כלן], כ) ויקרא ד, ל, ל) קרח קיח.

מנין לכל הדמים שטעונים מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך נפקא ליה מדרבי דתניא רבי אומר [1]והנשאר בדם ימצה [א] שאין ת"ל בדם ומה ת"ל בדם לפי שלא למדנו אלא לניתנין מתן ד' שטעונין מתן דמים ליסוד שאר דמים מנין ת"ל והנשאר בדם ימצה שאין ת"ל בדם ומה ת"ל בדם לימד על כל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ואכתי להכי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא [ב] ת"ל ודם זבחיך ישפך סבר לה כר' עקיבא דאמר לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דתנן ברך ברכת הפסח פטר את של זבח של זבח לא פטר את הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו אכתי [ג] להכי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא ר' ישמעאל אומר מתוך שנאמר [2]אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז וגו' למדנו לבכור שטעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח מעשר ופסח מנין תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך סבר לה כר' יוסי הגלילי דתניא רבי יוסי הגלילי אומר דמו לא נאמר אלא [2]דמם חלבו לא נאמר אלא [2]חלבם לימד על בכור מעשר ופסח שטעון [ד] מתן דמים ואימורין לגבי מזבח ורבי ישמעאל האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל בשלמא לרבי ישמעאל דמוקים לה כוליה בבכור היינו דכתיב [3]ובשרם יהיה לך אלא לרבי יוסי (א) דמוקי ליה נמי במעשר ופסח בעלים אכלי ליה מאי ובשרם יהיה לך אחד תם ואחד בעל מום

מנין. שכל ה) הדמים של כל הקרבנות שטעונים מתן דם ליסוד אם נשאר מן הדם בכלי לאחר שזורק שתי מתנותיו שצריך לשופכו ליסוד ואע"פ שלא נאמר שפיכת שיריים אלא בחטאת: **והנשאר בדם וגו'.** בחטאת העוף כתיב והנשאר ימצה הוה ליה למכתב: **ומה תלמוד לומר בדם כו' אלא על הניתנין מתן ארבע.** היינו חטאת שטעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות ובחטאת כתיבי שירים לשפיכה: **לימד על כל הדמים.** שנשאר בהן כלום לאחר עיקר זריקתן שישפך הנשאר ליסוד: **מנין לניתנין בזריקה.** כל הדמים שכתב בהן זריקה כגון עולה ושלמים ואשם דכתיב בהו וזרקו ובכור דכתיב ביה ואת דמם תזרוק (במדבר יח) וכל זריקה מרחוק משמע שזורק מן הכלי למזבח למרחוק ו): **שפיכה.** עומד אצל היסוד ושופך: **ודם זבחיך ישפך.** כל זבחים במשמע: **בירך ברכת הפסח פטר את של זבח.** ז) חגיגת ארבעה עשר שבאה עם הפסח כשהחבורה מרובה ושנינו בתוספתא דפסחים ח) על הפסח הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הפסח ועל הזבח הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח ואם בירך על הפסח פטר את הזבח: **ועל הזבח לא פטר את הפסח.** וקס"ד ובפסחים נמי הכי מפרש דקסבר רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כדאמר לעיל מנין לניתנין בזריקה הניתנין ט) בשפיכה יצא הלכך מתן דם שלמים שכתב בה זריקה בכלל מתן דם פסח שכתב בה שפיכה כדאמרינן לקמן וכי בירך על הפסח פטר את הזבח שהזבח בכלל פסח אבל בירך על הזבח לא פטר את הפסח שלא מצינו לניתנין בשפיכה שכשרין בזריקה הלכך אין פסח בכלל שלמים: **ר' עקיבא אומר אין זו פוטרת את זו.** דלית ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דהא דפסח בשפיכה מודם זבחיך ישפך נפקא לן לקמן ותרתי לא דרשת מיניה ולקמן פריך לרבי ישמעאל היכי דרשת ליה להכי ולהכי ותנא דברייתא קמייתא סבר לה כרבי עקיבא בהא דאין זריקה בכלל שפיכה אבל בפסח בשפיכה לא סבירא ליה כוותיה דהא לא מייתר ליה קרא דמיבעיא ליה לכל הניתנין במזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר והכי אמרינן בשמעתין: **סבר לה כרבי יוסי הגלילי.** דאמר פסח בזריקה ונפקא ליה (ב) מואת דמם י) דלא כתיב דמו דליקו אבכור לחודיה: **ור' ישמעאל האי קרא.** דודם זבחיך ישפך: **מפיק ליה להכי ולהכי.** בתמיה דריש ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה דעל כרחך כר"ע לא אתיא דאם כן אמאי אין פסח פוטר את הזבח הואיל ושלמים בכלל פסח ואי נמי סבירא ליה לר' עקיבא פסח בזריקה כר' יוסי הגלילי כל שכן דשניהם פוטרין זה את זה, וקדריש להו יא) תו לפסח דבשפיכה: **תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל.** דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג רבי ישמעאל אדר' עקיבא בהאי כיון יב) דפסח בשפיכה מהאי קרא יליף תו לית לן למילף מינה ניתנין בזריקה כשרים בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטרו לפסח אבל פסח פוטר את הזבח ובפסחים ירושלמי יג) האי טעמא אמר בה: **בשלמא רבי ישמעאל.** דמפיק מתן פסח מדם זבחיך ישפך והאי לשון רבים דדמם וחלבם כוליה בבכור מוקי לה ובשור יד) וכשב ועז הוא דנקט לשון רבים והאי טו) נמי דקאי לשון רבים דבשרם יהיה לך דסמיך ליה אבכור שור ובכור כשב ובכור עז: **אלא לרבי יוסי הגלילי.** דאית ליה בכור טז) לשון יחיד וקרא דנקט לשון רבים משום מעשר ופסח נקט לה ומעשר ופסח פשיטא לן שאינה מתנה לכהן אלא בעלים אכלי ליה: **מאי ובשרם.** דקא"ל רחמנא לאהרן: ומשני **אחד תם ואחד בעל מום.** כלומר לעולם לשון רבים דנקט קרא קמא לאו אמיני יז) דבכורות קאי דכולן בלשון חד בכור מפיק להו ודמם וחלבם לרבות מעשר ופסח ולשון רבים דבשרם אבכור קאי ולא אשלשת מיני בכור דקרא דתמא דחלבם ודמם נמי עלייהו קאי אלא אבכור לחד מילתא נמי שייך למימר ובשרם אתם ובעל מום:

לימד

כן ולמטה מנא לן אם לא מודם זבחיך ישפך אלמא דבית הלל נמי דרשי ליה ומיהו יש לדחות ונראה לי (תוספת) טו) דאמר זבחים ידע מן מדלא שנה כהן לעכב אבל חטאת לא נכשיר מטעמא דלא שנה אלא פשיטא ליה דנגמר חטאת חיצון מחטאת פנימי לעכב אי לא אשכחן בעלמא דמלינן למיגמר מיניה דמתנה אחת כיפר א"כ על כרחין לב"ש בעי הכא מנין דנגמר מחטאת דבעי שתי מתנות אע"ג דחטאת חמירא גילוי מילתא היא ללמוד סתום מן המפורש דאי לבית הלל מאי בעי מנין הא לא שנה לעכב ומהאי טעמא לא מצי למיבעי יהא כשרה יז) בדיעבד בולא כלום דכפרה בכדי לא אשכחן י). ברו"ך ע"כ:

מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך. אע"ג דלא כתיב יסוד מצינו שירים שנשפכין ליסוד דכתיב בחטאת ט) ואת דמה ישפך אל יסוד המזבח: **תרי** תנאי ואליבא דרבי ישמעאל. דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג ר' ישמעאל אדרבי עקיבא יח) דכיון דפסח בשפיכה מהאי קרא תו לית לן למילף מיניה ניתנין בזריקה כשרין בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטר לפסח אבל פסח פוטר זבח ובפסחים ירושלמי יט) האי טעמא אמר בה כך פי' בקונט' כ) ויש תימה מסוגיא דסוף ע"פ (פסחים קכא.) גבי בירך ברכת הפסח פטר את של זבח דקאמר עלה כשתימצי לומר לדברי ר' ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה ולדברי ר' עקיבא לא שפיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה אלמא ר' ישמעאל אית ליה תרתי דפסח בשפיכה וזריקה כא) בכלל שפיכה ועוד קשה לפירוש הקונטרס מסוגיא כב) דשמעתין דקאמר לעיל סבר לה כר' עקיבא ולא סבר לה כוותיה לגמרי דרבי עקיבא סבירא ליה דפסח בשפיכה ותנא דברייתא סבר בזריקה כג) ועוד כד) מאי האי דפריך סבר כר"ע דאמר פסח בשפיכה הלא מאן דאמר פסח בשפיכה היינו מדם זבחיך ישפך דתניא ר' ישמעאל אומר כו' אם כן לא אייתר קרא למתנה אחת כיפר ע"כ ועוד קשה דאמר בפסחים פרק האשה (דף פט:) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם והא שלמים בזריקה ופסח בשפיכה ומשני מאי נפקא מינה והתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא אלמא אית ליה תרתי דפסח בשפיכה וניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא ועוד מדקתני בברייתא מנין לניתנין בזריקה כו' מכלל דאיכא שפיכה ואי פסח בזריקה אם כן כולהו בזריקה ניניהו כה) [ועוד קשה הא אמרי' בספרי ל) ר' יאשיה אומר קודש הם למה נאמר להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה אחת שלא שמענו להם בכל התורה כולה] ורבי יצחק אומר אין צריך שהרי כבר נאמר ודם זבחיך ישפך להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה ומה תלמוד לומר קודש הם להביא את המעשר כו) שיטעון הקטר חלבים שלא מצינו בכל התורה כולה משמע דרבי יאשיה שפיכה כז) דרבי יצחק קאמר ואע"ג דדריש ליה מקרא דכתיב גבי בכור כח) בזריקה דלאו מדלתו מריבויא ולא כתבינהו בהדיא קדריש וכי פריך כט)[התם אבא חנן למה נאמר ומה שאר קדשים שלא הושוו במתן דמים היינו] דלאתא למעוטי חטאת דבאצבע ונראה דרבי ישמעאל (דפסחים) קסבר דפסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך וכי פריך הכא ל) האי מיבעי ליה לכדתניא רבי ישמעאל אומר מתוך הוה מצי למימר דקסבר פסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך אלא משום דאשכח ברייתא דרבי יוסי הגלילי נקטה ורבינו שמואל בשם רבינו שלמה פי' בענין אחר האי דערבי פסחים (דף קכא.) כשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כלומר מתוך דברי רבי ישמעאל

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא לרבי יוסי הגלילי דמוקי: (ב) רש"י ד"ה סבר וכו' מאת דמם:

תורה אור השלם

1. וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֵה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח, יז
3. וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה: במדבר יח, יח

שינויי נוסחאות

א] ימצה מה ת"ל בדם לפי כו' (כתה"י ושפ"י), ותיבות שאין ת"ל בדם נשתרבב מלהלן בסמוך: ב] צ"ל שיצא. וכן בכת"י (שיטה): ג] בכתה"י ואבתי: ד] שטעונין (שיטה): ה] צ"ל לכל (שתה"י), והפסק הנקודה צ"ל אחר תיבת הדמים: ו] צ"ל ואם בירך על הזבח כו' וכדא"ח פס שלפניו (שמבי"ר): ז] צ"ל שנתנן (שיטה והגר"ב): ח] דמם תזרוק (שיטה): ט] צ"ל ליה (שיטה): י] צ"ל דכיון (שיטה): יא] צ"ל ואשור (שיטה): יב] צ"ל והיינו (גליון): צ"ל היינו דקאי נמי לשון רבים (שיטה) ובכ"י דקאי במקום דקאי: יג] צ"ל דבבור (שיטה): יד] אמיני בבורות דקרא קאי כצ"ל (שיטה): טו] תיבות ונראה לי תוספת נמחק (צ"ע), ובכ"י מוחק תיבת [illegible]

מוסף רש"י

מנין לניתנין בזריקה וכו'. פסח בשפיכה בנחת מן המזרק לקיר המזבח כנגד היסוד, ונפקא לן מתן דם דפסח מודם זבחיך ישפך, ובשלמים כתיבא זריקה זורק למרחוק מן המזרק למזבח, ואין מתן אצבע אלא בחטאת דכתיב בה באצבעו, אבל בכל שאר קרבנות חרקי כתיב, וזורק כנגד הקרן עד שהדם ניתן לקיר מערבי וקיר דרומי (פסחים סט.). לא: שירי דם זריקה מרחוק דלא אפשר ליה אם טפלים שיריים על היסוד או לא, שירי דם הפסח בשפיכה בנחת כדי שיפלו על היסוד: לא שפיכה [illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones